

KUVA JUHA MATTILA

Raskaan liikenteen palvelualueetarpeet Keski-Suomessa

HILKKA PIIPPO, Plaana Oy

Raskaan liikenteen palvelualueiden tarpeenmukaisessa suunnittelussa ja toteutuksessa on monta huomioon otettavaa näkökulmaa ja osapuolta.

Keski-Suomen ELY-keskuksen laatimassa raskaan liikenteen palvelualueita käsittelevässä tarveselvityksessä on kolme näkökulmaa: poliisin tekemän raskaan liikenteen valvonnan tarpeet, raskaan liikenteen kuljettajien lakisääteisten lepotaukojen pitäminen sekä levähdys- ja pysäköimisalueiden käyttö puutavaran kuormaukseen ja välivarastointiin.

Poliisin valvonta-alueita Keski-Suomessa tiedusteltiin poliisin edustajilta. Raskaan liikenteen lepoalueita

peita kartoitettiin yhteistyössä SKAL Keski-Suomi ry:n kanssa ja erikoiskuljetuksille soveltuvien palvelualueiden tarvetta selvitettiin Suomen Erikoiskuljetusten liikenteenohjaajat ry:n kautta.

Poliisin näkökulma

Poliisin tekemä liikennevalvonta käsittää mm. nopeusvalvontaa, ajotapavalvontaa, rattijuopumusvalvontaa, turvalaitevalvontaa ja raskaan liikenteen valvontaa. Poliisin tekemään raskaan tieliikenteen valvontaan soveltuvilla palvelualueilla on erityisvaatimuksia.

Tarkastusalueen tulee mm. sijoittua mahdollisimman suoralle tieosuudelle samaan tasoon tien kanssa. Alueelle tulee mahtua 4–6 tarkastettavaa ajoneuvoa, tarkastajien ajoneuvot sekä jarrudynamometrin kuljetuskalusto. Lisäksi tarkastettujen ajoneuvojen pitää tarkastuksen jälkeen päästä ajamaan helposti takaisin tielle.

Selvityksen mukaan Jyväskylän ympäristön pääteille sekä valtatielle 9 Jämsään ja valtatielle 4 Viitasaarelle tarvittaisiin poliisin tekemään raskaan liikenteen valvontaan soveltuvia palvelualueita.

Kuljettajanäkökulma

Raskaan liikenteen kuljettajien ajo- ja lepoaikoja koskevat määräykset ovat yhdenmukaisia koko EU:ssa. Kuljettajan on pidettävä neljän ja puolen tunnin ajon jälkeen vähintään 45 minuutin tauko. Tauko voidaan pitää myös kahdessa osassa. Vuorokausilevon tulee olla yhdenjaksoinen ja vähintään 11 tuntia jokaista 24 tunnin jaksoa kohden.

Erikoiskuljetuksia koskevat samat ajo- ja lepoaikamääräykset kuin normaalikuljetuksia. Luvanvaraisille erikoiskuljetuksille määrätään luvassa reitti, jolta kuljetus ei saa poiketa. Erikoiskuljetuksessa käytetään yleensä vain yhtä kuljettajaa, joka pitää lakisäätteiset taukonsa reitin varrella. Erikoiskuljetus asettaa usein palvelualueille erityisiä vaatimuksia ajoneuvojen ja kuorman ulottuvuusmittojen ja/tai suuren painon takia.

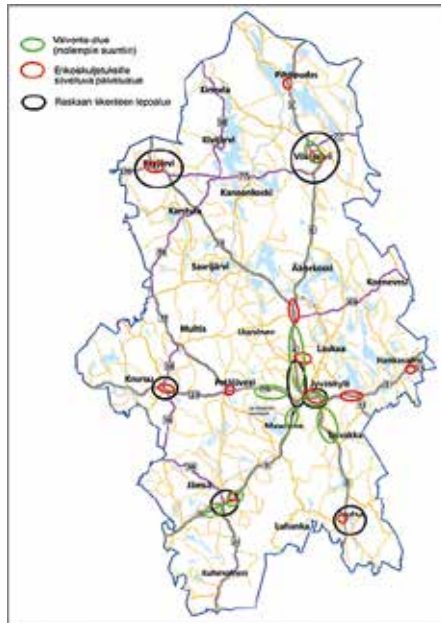
Raskaan liikenteen kuljettajat käyttävät lepo- ja taukopaikkoina sekä yksityisiä palvelualueita että tienpitoviranomaisen hallinnoimia levähdys- ja pysäköintialueita. Sopivan taukopaikan kriteerejä ovat alueen sijainti, palveluiden aukioloajat, pysäköintitilat ja palveluiden laatu.

Maantiehen kuuluva pysäköintialue on tarkoitettu hetkelliseen lepoon ja virkistytymiseen, levähdysalue on tarkoitettu viipyvämpää lepoa, virkistytymistä, ravitsemista varten ja tarvittaessa ajoneuvon huoltoa varten. Yksityisiä raskaalle liikenteelle soveltuvia palvelualueita ovat mm. eri ketjujen liikenneasemat, joissa on polttoaineen jakelun lisäksi ravitsemis- ja kahvilapalveluita ja yleensä myös kauppa, joskus myös majoituspalveluita. Raskaan liikenteen lepoalueita tarvittaisiin lisää eri puolille Keski-Suomea.

Kuormaus- ja välivarastointinäkökulma

Kuormaus- ja välivarastointialueiden tarve maanteiden varsilla ja niiden välittömässä läheisyydessä liittyy yleisimmin raakapuu-kuljetuksiin tai raskaan kuljetuskaluston tilapäiseen säilytykseen. Välivarastointi on erittäin tärkeää puukuljetusten toimivuuden kannalta.

Valta- ja kantateiden linja-autopysäkkien tai niiden varrella sijaitsevien levähdys- ja pysäköintialueiden käyttämiseen puutavaran kuormaukseen ja välivarastointiin ei myönnetä lupaa. Seutu- ja yhdysteiden levähdys- ja pysäköintialueiden osalta luvan myöntämistä voidaan harkita riippuen siitä, miten paljon alueella on

Raskaan liikenteen valvonta- ja lepokäyttöön soveltuvien maantieverkon palvelualueiden kehittämistarpeiden kohdentuminen Keski-Suomessa.

normaalia levähdys- ja pysäköintikäyttöä, minkä kokoinen alue on sekä mikä on kuormausmenetelmä ja kuorman laatu.

Keski-Suomen maantieverkolla on osoitettu kaksi erillistä puutavaran kuormausaluetta. Toinen alue on seututien 760 varressa Pihtiputaalla ja toinen seututien 637 varressa Konginkankaalla. Molem-

mat kuormausalueet sijaitsevat maantien tiealueella.

Keski-Suomen ELY-keskus on linjannut, että puutavaran kuormaukseen ja välivarastointiin käytettävät alueet tulee pääsääntöisesti sijoittaa maantien tiealueen ulkopuolelle ja rakentaa toimijoiden omalla kustannuksella. Tarvittaessa voidaan osoittaa kuormaus- tai välivarastointikäyttöön levähdys- tai pysäköintialueita, joilla ei ole erityistä merkitystä valvonta-, lepo- tai matkailukäytössä. Tällöin alueelta poistetaan levähdys- tai pysäköintialueen merkit ja se merkitään kuormausalueeksi.

Yksittäistapauksissa puutavaran kuormaus ja välivarastointi voidaan sallia myös levähdys- tai pysäköintialueella. Tällöin alueen on oltava ominaisuuksiltaan sellainen, ettei kuormaus- ja välivarastointi estä alueen käyttöä poliisin valvontatehtävissä eikä ammattiliikenteen tai matkailijoiden taukopaikkana.

Kehittämisehdotukset

Liikenneturvallisuuden kannalta on tärkeää, että raskaan liikenteen ja erikoiskuljetusten lepoalueiksi soveltuvia palvelualueita on riittävästi ja että poliisin on mahdollista tehdä raskaan liikenteen valvontaa kattavasti.

Niinilahden levähdysalue.

Public Private Partnership voisi olla eräs toimintamalli, jolla voidaan vastata raskaan liikenteen lepoalue- ja palvelutarpeisiin. Jatkossa esitetään selvitettäväksi, olisiko mahdollista, että julkisomisteinen pysäköintialue on 24 tuntia avoinna olevan liikenneaseman välittömässä läheisyydessä. Periaatteena olisi, että ajoneuvoissaan lepotaukoa pitävät raskaan liikenteen kuljettajat voisivat tienpitäjän ja yrittäjän väliseen sopimukseen perustuen käyttää liikenneaseman saniteettipalveluja. Näitä alueita ei varustettaisi levähdysalueiksi, eikä niillä sallittaisi kioskitoimintaa, pysäköintialueelta järjestettäisiin ainoastaan hyvä jalankulku-yhteys liikenneasemalle. Lisäksi sopimuksella varmistettaisiin, ettei liikenneasema supista omaa pysäköintitarjontaan.

Valtatien 4 pitkämatkaisilla kuljetuksilla on tarve kuljettajan vaihtoon ja kuljettajan henkilöauton säilytykseen vartioidulla alueella Jyväskylän pohjoispuolella. Jyväskylän lentoaseman liittymän seutu voisi olla sopiva paikka tällaiselle alueelle. Kuljettajavaihtoon soveltuvan pysäköintialueen kumppaniksi sopisi yksityinen kaupallinen taukopaikka, mikä monipuolistaisi Jyväskylän lentoaseman ympäristön lähipalveluita ja tukisi lentoaseman liittymäliikennettä. Alueen vartiointi voitaisiin hoitaa vartiointiliikkeen toimesta kuljetusliikkeiden yhteisesti kustantamana.

Lisäksi esitetään, että Keski-Suomen ELY-keskus jatkaisi aktiivisesti toimia maanteihin liittyvien palvelualueiden kehittämiseksi. Konkreettinen helposti toteutettava toimenpide on tarkistaa talvikunnossapidon ulkopuolella olevien pysäköintialueiden määrä ja sijoittuminen yhteistyössä SKAL Keski-Suomen ry:n edustajien kanssa. Maantieverkon levähdysalueiden luokittelun tarkistaminen ja viitoituksen uusiminen vastaamaan alueen palvelutasoa olisi myös tarpeen.

Palvelualueet suunnittelussa ja rahoituksessa

Suosituksena esitetään, että jatkossa uusien tiehankkeiden suunnittelun ja toteutuksen yhteydessä kiinnitettäisiin huomiota selvityksessä esiin tuotuihin erityyppisiin palvelualue tarpeisiin. Julkisomisteisena samat alueet voivat palvella sekä lepoa että valvontaa.

Tulisi myös selvittää vaihtoehtoisia rahoituslähteitä todettuun palvelualue tarpeeseen vastaamiseksi, mm. TEN-T ydinverkkoon verkkoon kuuluvan valtatie 4 ja TEN-T kattavaan verkkoon kuuluvan valtatie 9 osalta.

Lepotauko pysäköintialueella.

KUVA HILKKA PIIPPO

Puutavaraa levähdysalueella.

KUVA HILKKA PIIPPO

Suosittujen pitkäkestoiseen lepoon käytettyjen levähdys- ja pysäköintialueiden osalta olisi tarpeen selvittää jätteenkeräys- ja käymäläpalvelujen tarvetta. Maantiehen kuuluvalta palvelualueilta on viime vuosina vähennetty jätteenkeräys- ja käymäläpalveluja, tämän myötä palvelualueiden lähimaaston likaantuminen ei kuitenkaan ole pysähtynyt.

Puutavaran kuormaus ja välivarastointi maanteiden varrella sekä levähdys- ja pysäköintialueilla on yleistä. Toimintaan ei aina osata tai muisteta hakea tienpitöviranomaisen lupaa. Muutamit ELY-keskukset

ovat laatineet suunnitelmia maanteihin liittyvistä puutavaran välivarastointialueista. Myös kuljetuksia tarvitsevat metsäyhtiöt ovat laatineet omia ohjeitaan puutavaran välivarastointia koskien. Olisi hyvä, jos asiaan saataisiin Liikennevirastolta ajantasaista ohjeistusta valtakunnan tasolla.

Lähde: Raskaan liikenteen palvelualue tarpeet Keski-Suomen tieverkolla, tarveselvitys. Kari Keski-Luopa, Hilikka Piippo, Jutta-Leea Ylönen, Katja Seimelä. 2014; Keski-Suomen ELY-keskus, Jyväskylä. 35 s.